

ISSN 2710-3056

Grail of Science

Periodical scientific journal

No

11

December
2021

The issue of journal contains

Proceedings of the II Correspondence
International Scientific and Practical Conference

MODERN SCIENCE: CONCEPTS, THEORIES AND METHODS OF BASIC AND APPLIED RESEARCH

held on December 24th, 2021 by

NGO European Scientific Platform (Vinnytsia, Ukraine)
LLC International Centre Corporate Management (Vienna, Austria)

OU CI
Open Ukrainian Citation Index

Euro Science Certificate № 22347 dated 10.11.2021

UKRISTEI (Ukraine) Certificate № 233 dated 25.02.2021

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL

GRAIL OF SCIENCE

№ **11** December, 2021
with the proceedings of the:

II Correspondence International Scientific and Practical Conference

MODERN SCIENCE: CONCEPTS, THEORIES AND METHODS OF BASIC AND APPLIED RESEARCH

held on December 24th, 2021 by

NGO European Scientific Platform (Vinnytsia, Ukraine)

LLC International Centre Corporate Management (Vienna, Austria)

**EUROPEAN
SCIENTIFIC
PLATFORM**

**International Centre
Corporate Management**

Міжнародний науковий журнал «Грааль науки»

№ 11 (Грудень, 2021) : за матеріалами II Міжнародної науково-практичної конференції «Modern science: concepts, theories and methods of basic and applied research», що проводилася 24 грудня 2021 року ГО «Європейська наукова платформа» (Вінниця, Україна) та ТОВ «International Centre Corporate Management» (Відень, Австрія).

Editor in chief: Mariia Holdenblat

Deputy Chairman of the Organizing Committee: Rachael Aparo

Responsible for e-layout: Tatiana Bilous

Responsible designer: Nadiia Kazmina

Responsible proofreader: Hryhorii Dudnyk

International Editorial Board:

Alona Tanasiichuk - D.Sc. (Economics), Associate professor (Ukraine)
Marko Timchev - D.Sc. (Economics), Associate professor (Republic of Bulgaria)
Nina Korbozerova - D.Sc. (Philology), Professor (Ukraine)
Yuliia Voskoboinikova - D.Sc. (Arts) (Ukraine)
Svitlana Boiko - Ph.D. (Economics), Associate professor (Ukraine)
Volodymyr Zanora - Ph.D. (Economics), Associate professor (Ukraine)
Iryna Markovych - Ph.D. (Economics), Associate professor (Ukraine)
Nataliia Mykhalitska - Ph.D. (Public Administration), Associate professor (Ukraine)
Anton Kozma - Ph.D. (Chemistry) (Ukraine)
Dmytro Lysenko - Ph.D. (Medicine), Associate professor (Ukraine)
Yuriy Polyezhaev - Ph.D. (Social Communications), Associate professor (Ukraine)
Alla Kulichenko - Ph.D. (Pedagogy), Associate professor (Ukraine)
Taras Furman - Ph.D. (Pedagogy), Associate professor (Ukraine)
Mariana Vereskliia - Ph.D. (Pedagogy), Associate professor (Ukraine)
Siarhei Rybak - Ph.D. (Law), Associate professor (Republic of Belarus)
Anatolii Kornus - Ph.D. (Geography), Associate professor (Ukraine)
Tetiana Luhova - Ph.D. (Arts), Associate professor (Ukraine)

The conference is included in the catalog of International Scientific Conferences; approved by ResearchBib and UKRISTEI (Certificate № 233 dated February 25th, 2021); certified by Euro Science Certification Group (Certificate № 22347 dated November 10th, 2021).

Conference proceedings are publicly available under terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0).

The journal is included in the international catalogs of scientific publications and science-based databases: Index Copernicus, CrossRef, Google Scholar and OUCI.

Conference proceedings are indexed in ICI (World of Papers), CrossRef, OUCI, Google Scholar, ResearchGate, ORCID and OpenAIRE.

Свідоцтво про державну
реєстрацію друкованого ЗМІ:
КВ 24638-14578ПР, від 04.11.2020

Certificate of state
registration of mass media:
КВ 24638-14578ПР of 04.11.2020

DOI 10.36074/grail-of-science.24.12.2021.078

РОЗВИТОК МЕРЕЖІ ПСИХОЛОГІЧНИХ СЛУЖБ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

НАУКОВО-ДОСЛІДНА ГРУПА:

Колісник Людмила Олексіївна

канд. психол. наук, старший викладач кафедри психології,
практичний психолог

Сумський державний університет, Україна

Курагіна Євгенія Олександрівна

Голова

Громадської організації «Асоціація психологів вищої школи України», Україна

Плаксієнко Ірина Леонідівна

канд. хім. наук, доцент, керівник психологічної служби

Полтавський державний аграрний університет, Україна

Лазаренко Вікторія Іванівна

канд. соц. наук, доцент кафедри соціальної психології і

психології управління, керівник соціально-психологічної служби

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна

Анотація. У статті представлені результати співпраці Громадської організації «Асоціація психологів вищої школи України» з психологічними службами закладів вищої освіти у вирішенні пріоритетних завдань вищої школи з психологічного супроводу освітнього процесу, збереження психічного здоров'я усіх учасників освітнього процесу та підвищення психологічної культури суб'єкт-суб'єктної взаємодії в ході освітнього процесу у вищій школі.

Ключові слова: заклади вищої освіти, освітній процес, психологічний супровід, психологічна служба, практичний психолог

Постановка проблеми

Соціально-економічний розвиток України в умовах глобалізації визначає необхідність підготовки фахівців нового типу. Необхідні компетентності сучасного спеціаліста в будь-якій галузі складаються не тільки з фундаментальних теоретичних знань та високопрофесійних практичних навичок, а й з індивідуальних характеристик зрілої, гармонійно розвинутої особистості. Відповідно до Національної доктрини розвитку освіти в Україні, головним завданням вищої школи є формування фахівців, здатних до творчості,

прийняття оптимальних рішень, які вміють узгоджувати свої дії з діями інших учасників спільної діяльності.[1].

Сучасна освітня парадигма вищої школи висуває певні вимоги до соціально-психологічної комфортності освітнього простору закладу вищої освіти. Тому нагальною необхідністю є створення мережі психологічної служби ЗВО як дієвого компоненту у підготовці до професійної діяльності сучасних фахівців, готових до реалізації свого творчого потенціалу за рахунок розвитку різнобічних soft skills, здатності до інноваційного мислення та самовдосконалення [2].

Пошук ефективних форм і методів педагогічно-виховної роботи, заснованих на сучасній психологічній науці та практиці, можливо здійснити в рамках саме психологічної служби ЗВО, адже в коло її завдань входить психодіагностика, індивідуальне консультування та психокорекція, психологічний супровід адаптації до навчання та майбутньої професії, а також формування особистості студента, здатної до самопізнання, саморегуляції, самовиховання та саморозвитку засобами психологічної освіти [3].

Аналіз останніх досліджень

В організації та методичному забезпеченні системи надання кваліфікованої психологічної допомоги в загальноосвітніх школах в Україні вже накопичено значний практичний досвід, про що свідчить велика кількість наукових праць щодо моделей шкільної психологічної служби (Є. Александровська, Т. Дворецька, Є. Казакова, Є. Козирєва, А. Колеченко, Р. Овчарова, В. Семикін, Т. Чіркова та ін.) та професійних навчальних закладів (Т. Афанасьєва, К. Бабак, М. Деркач, А. Плугарева та ін.). Психологічна служба ж закладів вищої освіти III- IV рівнів акредитації відносно новий напрям у системі соціально-психологічного забезпечення освітнього процесу в Україні, а практика психологічного супроводу у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації тільки набуває розвитку.

Безумовно психологічна служба вишів відрізняється певною специфікою діяльності :

- студентство є однією з найбільш уразливих категорій населення нашого суспільства; маргіальність статусу (вже не школярі, але ще не дорослі), матеріальна нестабільність, кризовий етап життя впливають на всю життєдіяльність студентів;
- у ЗВО існують певні особливості психолого-педагогічної діяльності, обумовлені цільовою спрямованістю на професіоналізацію молоді;
- вища школа потребує фахівців, які володіють навичками роботи з різними категоріями учасників освітнього процесу, чий вік варіюється від 17 до 60 років;
- в діяльності психологічної служби у ЗВО має місце велика частка опосередкованого впливу на студентську молодь завдяки співпраці з кураторами студентських груп, викладачами, деканатами, підрозділами з навчально-виховної роботи [4, 5].

Проблеми функціонування психологічної служби у системі вищої освіти були висвітлені у роботах Ю. Швалба, Н. Пов'якель, О.Чебікіна, Н.Чепелевої, Т. Яценко О. Бондаренка, Л. Долинської, П. Лушина, С.Максименка та ін. Засоби підтримки особистісно-професійного розвитку здобувачів психологічною

службою розглянуті також в роботах М. Дворяшиної, Ю. Суховершиної, Л.Темнової., О. Євдокименко. Дослідники наголошують, що психологічний супровід фахового становлення особистості полягає в психологічній допомозі людині щодо подолання труднощів професійного життя, корекції деструктивних тенденцій розвитку, підвищення адаптованості майбутнього фахівця до соціально-економічних і технологічних змін, розвитку у нього позитивної професійної перспективи [6].

Але питання змісту, структури, методичного забезпечення психологічного супроводу освітнього процесу в ЗВО залишають до кінця невирішеними і потребують об'єднання зусиль практичних психологів психологічної служби вишів для вирішення нагальних проблем, позиціонування своєї позиції щодо вдосконалення нормативно-правової бази, положення про психологічну службу закладів вищої освіти та професійного стандарту практичного психолога ЗВО. Результатом такого підходу стало заснування ГО «Асоціація психологів вищої школи України», створеної 7.07.2020 року, до якої нині входять біля 90 представників майже 50 закладів вищої освіти.

Мета статті – проаналізувати досвід, проблеми та перспективи співпраці Громадської організації «Асоціація психологів вищої школи України» з психологічними службами закладів вищої освіти у вирішенні пріоритетних завдань вищої школи з соціально-психологічного супроводу освітнього процесу.

Виклад основного матеріалу

Так, за статистичними даними на 2021 рік кількість працюючих практичних психологів (набагато рідше психологічних служб) стрімко збільшується, адже саме на них покладаються завдання психологічного супроводу навчально-виховної діяльності закладів вищої освіти та підтримки психічного та фізичного здоров'я всіх учасників освітнього процесу в наш бурний час. Найбільш розвинена мережа психологічної служби в закладах вищої освіти обласних та великих містах, таких як Київ, Харків, Дніпро, Одеса, Миколаїв та ін.

Метою діяльності АПВШУ є об'єднання зусиль професійної спільноти психологів, які працюють у закладах вищої освіти, задля забезпечення соціально-психологічного супроводу освітнього процесу через розвиток системи психологічної служби закладів вищої освіти України та підтримання належного рівня психічного здоров'я населення.

Напрямами роботи ГО «Асоціація психологів вищої школи України» є сприяння формуванню в Україні культури впровадження та надання психологічної допомоги у ЗВО через широке інформування громадськості; удосконалення нормативно-правової бази діяльності психологічних служб ЗВО; напрацювання ефективного методичного інструментарію та технологій психопросвітницького та психопрофілактичного характеру для використання практичними психологами ЗВО; проведення спільних досліджень в галузі практичної психології.

Завдання, які ставить перед собою Асоціація, наступні:

- сприяти розбудові мережі психологічних служб ЗВО;
- підвищити ефективність роботи існуючих психологічних служб шляхом координації зусиль та обміну досвідом;

- проводити методичні семінари (майстрє-класи, конференції) з метою підвищення кваліфікації практичних психологів ЗВО України;
- розвивати міжнародну співпрацю з колегами зарубіжних країн.

Культура звернення до фахівців «пси»-сфери в Україні не є поширеною. За даними соціологічного дослідження групи «Рейтинг» 91% українців ніколи не звертались за допомогою до психолога. Водночас опитування проведене наприкінці 2020 року Асоціацією психологів вищої школи України серед молоді України у віці 17-25 років (опитано біля 750 респондентів п'яти ЗВО різних регіонів України) показало, що студенти майже вдвічі частіше за старше покоління звертаються за допомогою до психолога. Так, 16,3% опитаної молоді має досвід роботи з психологом (рис.1).

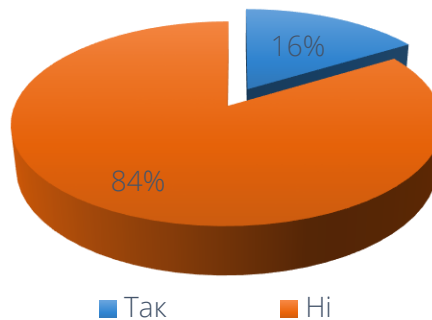

Рис. 1. Результати звернення з питанням «Чи звертались Ви колись за консультацією до психолога? (АПВШУ, молодь 17-25 р., 11-12.2020р.)

В той же час 68,7% респондентів розглядають можливість звернення до практичного психолога у разі потреби (рис. 2). Безумовно попит на послуги психолога в умовах сьогодення серед молоді збільшується. Вони вже значно частіше готові звертатися за психологічною допомогою для вирішення конфліктних ситуації під час навчання та з особистих проблем.

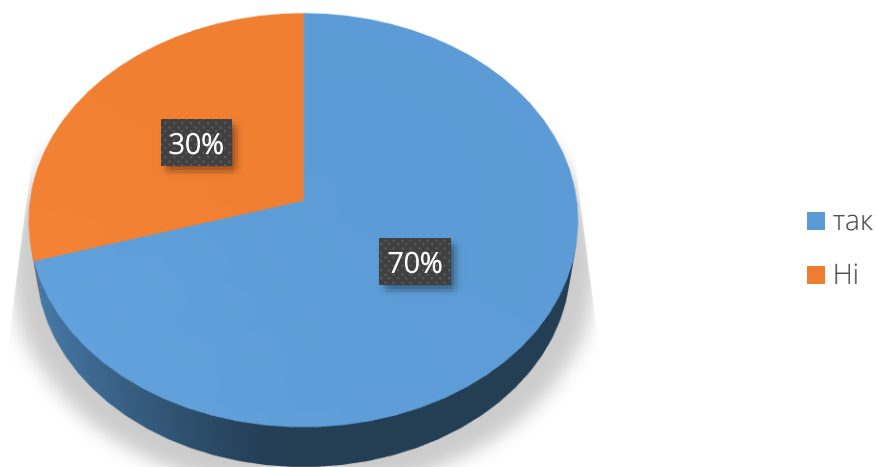

Рис. 2. Результати звернення до студентів з питанням «Чи розглядаєте Ви для себе можливість звернутися за консультацією психолога за потреби? (АПВШУ, молодь 17-25 р., 11-12.2020р.)

Серед форм роботи з психологом, які були зазначені учасниками опитування як найбільш прийнятні: офлайн консультування (70,1%), психологічні тренінги (41,7%), онлайн консультування (20,7%), анонімне листування (17,6%). Лише 7,2% відповіли, що для них неприйнятно жодна з форм роботи з психологом.

Роль та особливості роботи психологічної служби соціально відповідального ЗВО у розвитку особистісно-професійних компетентностей конкурентоздатного фахівця, забезпечення функціонування сучасної психологічної служби ЗВО згідно з ліцензійними/акредитаційними вимогами провадження освітньої діяльності неодноразово обговорювались на методичних нарадах, конференціях та круглих столах АПВШУ [7].

Психологічною службою вишів вже накопичений значний позитивний досвід у організації профілактичної, корекційної та просвітницької діяльності, в тому числі і в умовах пандемії та карантинних обмежень.

Асоціація психологів вищої освіти України крім завдань з координації професійної діяльності психологів ставить також за мету розробку стратегії розвитку психологічної служби ЗВО та об'єднання зусиль психологів вишів для вирішення нагальних проблем, позиціонування своїх пропозицій щодо вдосконалення нормативно-правової бази, положення про психологічну службу закладів вищої освіти, професійного стандарту практичного психолога ЗВО.

Потребує вдосконалення нормативно-правова база щодо функціонування ПС ЗВО як окремого самостійного структурного підрозділу з підпорядкуванням безпосередньо ректору, введення штатного розпису необхідної кількості практичних психологів та їх посадових обов'язків. Належність психологічної служби до складу інших структурних підрозділів, діяльність практичного психолога за сумісництвом або на добровільних засадах, а таке відбувається дуже часто, розмиває професійні кордони практичного психолога, гальмує розвиток власне психологічної практики. У психологів є своя унікальна професійна ніша, яку не може займати інший фахівець, і ця професійна діяльність психолога в даний час вкрай затребувана як студентами, так і співробітниками вишів.

Недостатнім є також організаційне, методичне та матеріально-технічне забезпечення роботи більшості діючих психологічної служби. Для здійснення практичним психологом різних форм професійної діяльності (проведення тренінгів, консультацій, семінарів-практикумів) безумовно потрібне окреме приміщення з відповідним обладнанням.

Висновки

Таким чином, вищі навчальні заклади саме через створення психологічних служб мають реагувати на попит молоді на психологічну допомогу, враховувати специфіку запиту (перш за все можливість очного індивідуального консультування) та формувати культуру звернення до фахівців у сфері психічного здоров'я. Психологічні служби в ЗВО повинні бути реально діючими та забезпечувати психологічний супровід особистісного та професійного зростання майбутніх фахівців під час навчання.

Це можливо лише у разі забезпечення належних умов діяльності практичних психологів для індивідуальної та групової роботи.

Тож у психологічній службі є можливість стати каталізатором процесу підвищення якості українських закладів вищої освіти внаслідок підвищення внутрішньої культури та поліпшення психологічного мікроклімату у колективах закладів вищої освіти України.

Список використаних джерел:

- [1] Лист МОН від 16.07.2021 № 1/9-363 «Про пріоритетні напрями роботи психологічної служби у системі освіти у 2021/2022 н. р.» URL: https://drive.google.com/file/d/1hDARKZGWwoPUNWezCcgQS0uGI7y_THI6/view
- [2] Шкарлет С.М., Горшунова І.В. Інноваційний розвиток освітнього простору у вищих навчальних закладах. *Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Економічна серія.* №3 (60), 2012 С. 5-14.
- [3] Панок В.Г, Лунченко Н.В. Становлення психологічної служби системи освіти в контексті суспільних трансформацій в Україні. *Вісник ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Психологія.* 2018. Випуск 58. С. 8-24.
- [4] Панок В. Г. Психологічна служба у вищому навчальному закладі. *Актуальні проблеми психології: збірник наукових праць Інституту психології ім. Г. С.Костюка АПН України.* К.: Логос, 2008. Т. 7. Вип.13. С. 119-124.
- [5] Плаксієнко І. Л., Шупта І.М., Кочерга А.А. Окремі аспекти організації психологічного супроводу навчально-виховного процесу у вищій школі. *Науковий вісник НУБіП України. Серія «Педагогіка. Психологія. Філософія».* К.:ВЦ НУБіП України. 2014. Вип.199, Ч.2. С.233-239.
- [6] Євдокімова О. О. Психологічна служба у вищій школі: теоретико-методологічні основи і організаційні форми діяльності. *Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія №12. Психологічні науки: зб. наукових праць.* 2009. №26 (50). Ч.1. С.32-40.
- [7] Матеріали Всеукраїнського круглого столу «Актуальні проблеми напрямків психологічної роботи в закладах вищої освіти» (16.06. 2021 р.). Дніпро: ВНПЗ «ДГУ», 2021. 112с.